

Türkiye’de kadınların istihdama katılımı, uzun yıllardır kadınların toplumdaki statüsünü fazlasıyla etkileyen sorunlardan biri olmaya devam ediyor. Kadınların işgücüne katılmasında görülen değişimler toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı işgücü piyasasının işleyişiyle doğrudan ilişkili.

TÜİK’in yayınladığı 2019 verilerine göre, Türkiye’de erkek nüfus 41 milyon 721 bin 136 kişi olurken, kadın nüfus 41 milyon 433 bin 861 kişi oldu. Diğer bir ifadeyle toplam nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlardan oluşuyor.

■ İşgücü İstatistiklerinde Kadınlar

Türkiye’de 62 milyon 525 bin kişi, 15 yaş ve üzerinde bulunuyor. Bu nüfusun 31 milyon 400 bini kadınlardan, 30 milyon 926 bini erkeklerden oluşuyor. **TÜİK Haziran 2020** verilerine göre aynı nüfusun işgücünde bulunanların sayısı 30 milyon 632 bin kişi iken, bu sayının 9 milyon 718 binini kadınlar, 20 milyon 914 binini ise erkekler oluşturuyor. Bir başka deyişle işgücüne katılım oranı kadınlar arasında yaklaşık %32 iken erkeklerde bu oran %68,2. 2019 yılına göre de kadınların işgücüne katılım oranı yaklaşık %10 azalmış durumda.

Cinsiyet eşitsizliğinin işgücüne katılım oranı ile sınırlı kaldığını söylemek pek mümkün değil. **TÜİK’in Haziran 2020** verilerine göre, Türkiye’de erkekler arasında istihdam oranı %58,9 iken kadınlarda aynı oran yalnızca %26,3 olarak gerçekleşti. Yine güncel verilere göre, kadınlar arasındaki işsizlik oranı %14,5 iken erkeklerde bu oran %12,9 olarak karşımıza çıkıyor.

■ Erkekler Kadınlardan %31,4 Daha Fazla Gelire Sahip

Türkiye’deki kadın istihdamının etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı ücret farkının bir hayli yüksek olduğunu söylemek mümkün. **DİSK-AR’ın Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği** raporuna göre, kadın ve erkekler arasında hem gelir hem de ücretler arasında ciddi farklılıklar var. Erkekler kadınlara göre %31,4 daha fazla gelir elde ediyor. Bu dağılım mesleklere göre farklılıklar göstermekte. Örneğin kendi hesabına çalışan erkeklerin yıllık ortalama esas iş geliri 29 bin 116 TL iken, kendi hesabına çalışan kadınların yıllık ortalama esas iş geliri 16 bin 425 TL. Bu durumda kendi hesabına çalışan erkekler kadınlara göre %77,3 daha fazla gelir elde ediyor.

Öte yandan ücretli çalışanların yıllık ortalama esas iş geliri erkeklerde 36 bin 167 TL iken kadınlarda 29 bin 968 TL. Erkekler bu alanda %20,7 daha fazla gelir elde ediyor. İşveren olarak çalışan erkeklerin yıllık ortalama esas iş geliri 97 bin 244 TL iken işveren kadınların yıllık ortalama esas iş geliri 80 bin 893 TL. Bu durumda işveren olarak çalışan erkekler, işveren olarak çalışan kadınlara göre %20,2 daha fazla ücret alıyor.

■ **Yevmiyeli Çalışan Erkekler Kadınlara Göre %85,8 Daha Fazla Gelire Sahip**

Yevmiyeli çalışanların yıllık ortalama esas iş geliri incelendiğinde erkeklerin 16 bin 784 TL gelir elde ettiği görülürken kadınların elde ettiği gelir 9 bin 33 TL olarak hesaplanıyor. Bu durumda yevmiye ile çalışan erkekler kadınlara göre %85,8 daha fazla gelir elde etmiş oldu. En büyük gelir eşitsizliğinin yevmiyeli kadın ve erkekler arasında yaşandığı görülüyor.

Geçmiş yıllar incelendiğinde 2009 yılında çalışan erkeklerin yıllık ortalama esas iş geliri 12 bin 614 TL iken aynı yılda kadınların yıllık ortalama esas iş geliri 9 bin 446 TL idi. 2019 yılı ile karşılaştırıldığında son 10 yılda çalışan erkeklerde gelir %93,8 artarken çalışan kadınlarda ise bu gelir sadece %66,9 arttı.

■ **Türkiye, Kadınların İşgücüne Katılımında OECD Sonuncusu**

Türkiye'nin ve diğer ülkelerin iş gücündeki cinsiyet eşitsizliği incelendiğinde OECD tarafından yıllık açıklanan verilere göre 2019 yılında Türkiye'de kadınların işgücüne katılma oranı %34,4 olarak gerçekleşti. Kadınların işgücüne katılma oranında OECD ülkeleri arasında en son sırada yer alan Türkiye'nin ardından gelen ülkeler ise; %41,3 ile İtalya, %44,7 ile Yunanistan ve %44,7 ile de Meksika. Bununla birlikte OECD ortalamasının %54,6 olarak gerçekleştiği listede İzlanda, %77,3 ile listede ilk sırada yer aldı.

Öte yandan Türkiye'de 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfus 12 milyon 955 bin 672 kişi. TÜİK'e göre gençlerde işsizlik oranı, 2018 yılında %20,3 iken 2019 yılında %25,4'e yükseldi. Genç erkeklerde bu oran %32,3 olurken genç kadınlarda işsizlik oranı %23,6 oldu. Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı erkeklerde %18,3 iken genç kadınlarda ise %34,0 oldu. İstihdam oranı genç erkeklerde %43,4, genç kadınlarda ise %22,6 ile oransal olarak erkeklerin neredeyse iki katı. Bir başka ifade ile 15-24 yaş aralığındaki her 10 kadından en az 3'ü ne eğitimde ne de istihdamda yer alıyor.

■ **Kadınlarda En Yüksek Gelire Sahip Kesim Yükseköğretimli Kadınlar**

Kadınların istihdam oranlarında en önemli belirleyici faktörlerden biri eğitim. TÜİK'in açıkladığı eğitim durumuna göre yıllık ortalama esas iş gelirlerine bakıldığında eğitim seviyesi düştükçe erkeklerin işgücüne katılımında önemli bir fark gözlenmezken, kadınların katılımı büyük ölçüde düşüyor. Kadınlarda hem erkeklerde eğitim düzeyi arttıkça istihdam oranının da arttığı görülüyor. Bu bağlamda kadınlar arasında en yüksek gelire sahip olanlar 42 bin 238 TL ile

yüksek öğretim mezunu kadınlar. Eğitim durumuna göre kadın ve erkek arasında gelir farkının en yüksek olduğu işgücü alanı ise lise altı eğitimde olanlar. Böylece lise altı eğitimden mezun olan erkeklerin sahip olduğu gelir, kadınlara oranla yaklaşık %60 daha fazla.

TÜİK'in Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri 2010-2018 Araştırması'na göre Türkiye'de 2018 yılında %83,7 olan erkek yönetici oranı karşısında %16,3 olan kadın yönetici bulunuyor. Sekiz yıl içerisinde erkek yönetici oranlarında ciddi bir değişiklik olmamış. 2012 yılında %85,6 olan erkek yönetici oranı, 2017 yılında %82,7 olarak gerçekleşmiş.

Kadınların statüsüne dair ulaşılan bir diğer önemli veri ise TBMM'de ki kadınların varlığına ilişkin. 2018 yılında yapılan Milletvekili Seçimlerine göre meclisteki sandalyelerin sadece %17,3'ü kadın. 2015'de bu oran %14,7 idi.